

LITERÁRNĚVĚDNÝ SBORNÍK RUSKÉ DELEGACE NA MKS V MINSKU

Письменность, литература, фольклор славянских народов. История славистики. XV международный съезд славистов. Минск 20–27 августа 2013 г. Доклады российской делегации. Редакционная коллегия: А. М. Молдован ответственный редактор, А. А. Пичхадзе, Л. И. Сазонова, Л. Н. Топорков. Российская Академия Наук, Отделение историко-филологических наук, Национальный Комитет Славистов Российской Федерации, Москва «Древнехранилище» 2013.

Kongresový sborník soustřeďující „referáty ruské delegace“ na 15. mezinárodním kongresu slavistů v Minsku má dva velmi dobře polygraficky, trochu hůře graficky vypravené díly: jeden se týká jazyka (ten ponecháme k event. recenzování lingvistům), druhý také tradičně literatury a folklóru, ústní a písemné slovesnosti, řečeno neobratně a poněkud archaicky. Co nás překvapí hned na počátku, je název. Slova „письменность“ a „литература“ se už dávno – podle našich informací – nerozlišují (u nás „slovesnost“ byla dříve také literatura, u Jungmanna také „teorie literatury“, u Franka Wollmana zase naznačení klíčivosti folklóru u Slovanů v Slovesnosti Slovanů, 1928, znovu nově 2012): zde jde zjevně o signál, že mimořádné místo tu má písemnictví staré, tedy v případě Slovanů středověké, zatímco literatura je spojena s moderní, novověkou vývojovou fází. Jistou imperátorskou charakteristiku svazku dotváří i „Древнехранилище“ s dvojitým ruským orlem, což by nám Moravanům a Slezanům mohlo být jinak sympatické. Nic proti orientaci na starší vývojová období, ale tu je to až příliš zjevné: celý první oddíl v počtu 292 tiskových stran je věnován ruské literatuře od 11. do 17. století (nakolik je psána východoslovanským jazykem, ponechejme raději stranou, spor o tzv. staroruský jazyk není zdaleka u konce), to je vskutku hodně, přičemž jde často o zkoumání lingvistická nebo na hraně lingvistiky a literární historie, tedy v rámci staré filologické jednoty. Mezi statěmi je také práce odpovědného redaktora svazků A. M. Moldavana К текстологии 16 Слов Григория Богослова с толкованиями Никиты Ираклийского. Další části, tedy prakticky jen o něco „menší“ polovina z 607 stran svazku, jsou věnovány jiným slovanským literaturám (s. 293–433), folkloristice, málokde však obecně slavistické (s. 434–557); poslední část jsou dějiny slavistiky (paradoxně jde o část nejlepší a výkladově nejdynamičtější, s. 558–607).

Témata oddílu literárně medievistického pokrývají poměrně rozsáhlý prostor i čas především východoslovanský, tedy kyjevský a moskevský. Na počátku stojí velmi cenná analytická studie A. A. Aleksejeva k 25. výročí vzniku Slovanské biblistické komise při MKS. Autor rozdělil svou tematiku na rozpětí předmětu

(Объем предмета), pramenné studium (Источниковедение славянской библии...), textologické otázky (Вопросы текстологии), překladové prameny (источники переводов), kánon, bibli a literaturu (Канон, библия и литература) – poslední část je možná pro žívoucí literaturu (текущая литература) nejdůležitější. Ani nás nepřekvapí sotva stopová, spíše minulostní prezence českých znalců, ani poměrně tradiční metodologie: «Таким образом, Библия в своем несколько размытом в каноническом отношении объеме оказывается живым элементом литературной истории...»; je to ještě vážnější, neboť Bible má nezřídka sama folklórní kořeny, takže by se slušelo se na ni podívat i z hlediska folkloristiky, je také mytologií, zjevením, zprostředkováním tajného vědění, ale o tom tu mnoho nenajdeme. Na druhé straně nutno uznat, že určitý konzervatismus může být při studiu tohoto „písemnictví“ zdravý. Tatjana Afanasjevová analyzuje výkladové texty v staroslovanském písemnictví (древнеславянская письменность); objektem dalších studií jsou starativní díla Kirilla Turovského. J. M. Vereščagin provádí biblistickou analýzu starozákonních citátů v Životě Konstantinově, další stati se týkají Maxima Greka, textových adaptací, analýzy nápisů-graffiti na novgorodském chrámu sv. Sofie, teologickou interpretací se zabývá také A. V. Duchaninová (hagiografie Stefana Permského), o stati Moldavanově jsme se již zmínili, teorie v podstatě chybí (jí anebo spíše genologie se letmo dotýká J. K. Romodanovská, zabývající se žánrovou skladbou díla Francyska Hěorhije Skaryny). Vyzvednout nutno minucióznost analýz, marginalitu témat, která se většinou bohužel nepozvedají do zobecňující výše (z detailu často lze vyložit velmi široký předmět nebo problém), neřeší se tu zásadní, klíčové věci, nekladou se „prokleté otázky“ oboru, je to, abychom parafrázovali českého klasika, jehož Rusové dobře znají, „věda mírného pokroku v mezích zákona“. Snad je to dáno dřevním materiálem, kdy vlastně ani nejde o literaturu, ale o jakési písemné záznamy (письменность) a jsme vlastně rádi, že nějaké jsou. Nevím. Zda by s tím souhlasil velký modelátor staroruské literatury (nazývá ji skutečně „literaturou“) D. S. Lichačov, který z mála vytvořil mnoho, celý poetologický řetězec mířící až k ruské literární současnosti. Možná jde o projev nového přístupu, skeptického, kritického, velmi opatrného ve vztahu k přesahům od středověku k současnosti, jak o tom psal I. Smirnov od 70. let 20. století. Studie tohoto oddílu spíše připomínají klasické, filologickou metodou vypracovávané studie starých ruských medievistů předličačovovské éry, přesněji 19. a první poloviny 20. století, včetně našeho brněnského smluvního profesora Sergije Vilinského, druhdy prorektora Novorossijské univerzity v Oděse, v zimním semestru 1913 učitele Michaila Bachtina.¹

¹ Viz jeho medievistické práce, mj. Послание старца Артемия XVI века. Одесса 1906. Сказание черноризца Храбра о писменех славянских. Одесса 1901. Византийско-славянские сказания о создании храма св. Софии цареградской. Одесса 1900. Житие св. Василия Новаго в русской литературе. Одесса 1913, ale také vzpomínkové a z modernější literatury, mj. В Болгарии в 1920–1923 гг. Из эмигрантских пере-

Recenze

Druhý oddíl je v tomto smyslu barvitější a metodologicky odvážnější. Aniž bychom chtěli pomíjet některé důležité výzkumy, z tohoto oddílu akcentujeme jen některé. K těm nejlepším patří práce Iriny Adelgeymové, nápadité srovnání nejnovější (nejmladší) ruské a polské prózy, které hledají a nacházejí nové přístupy a hlavně nový jazyk a styl literatury, aniž by šlo vysloveně o postmodernistickou poetiku: «Молодые писатели описывают мир, который проявляется из этого хаотического языка, из постоянной его переработки, „ресайклинга“ [...] Российские прозаики, также демонстрирующие внимание к звучащей речи и умение с ней работать, образуют „текст страны“ в большей степени из разноголосицы рассказываемых историй». (s. 311). Nakonec soudí, že základní obrysy ruské klasiky, zejména idea svědomí (идея совести), tu zjevně ožívají, tedy není tomu tak, jak se od 90. let 20. století, hlavně za Jelcina, soudilo, že se ruská literatura „normalizovala“, stala se normální, tj. méně ruskou, spíše opak je pravdou. Česká praxe, zejména ideologicky vůdčích rusistů současnosti a také překladatelů s ideologickým a politickým krytím, neodpovídá, což už ostatně dávno víme, realitě, tedy heterogenosti, vícevrstevnatosti, pluralitě ruské literatury dneška.

Vynikající je také práce A. J. Anikina o slovníku Innokentije Anněnského, symbolisty, jenž stojí spíše ve stínu svých slavnějších kolegů, snad i proto, že umírá poměrně brzy nebo že je méně hlučný a hlubší. Analýza se koncentruje na slova чудовище, елинка и пушинка, суровый, суровое море, река Рыдания, гость и дом, нетопырь, недовесок, недобор, случай, атом и мириада, бабочка, прокинулись, безголовье, невидные глаза, která vytvářejí sémanticko-metaforickou síť a specifický obraz světa odlišný od ostatních symbolistů.

живаний. Jubilejní sborník Svazu ruských studentů v Brně, Brno 1932. O literární činnosti M. J. Saltykova-Ščedrina. Brno 1928. Petko Jur. Todorov. Život a dílo. Brno 1933. Dále viz jeho objevnou publikaci Письма русских писателей чешскому переводчику. Из архива Авг. Врзала. Центральная Европа, Praha 1930, 11, s. 650–657. Další dopisy ruských spisovatelů a kulturních činitelů A. Vrzalovi publikovali J. Mandát a I. Pospíšil (viz naše brožuru Srdce literatury. A. A. Vrzal, 1864–1930, Brno 1993, a další naše články o Vrzalovi) a práci o díle tohoto mnicha a moravského katolického faráře a překladatele ze slovanských jazyků Dílo P. Augustína Vrzala. Archa, roč. XVII, Olomouc 1929, 229–238. Viz naše studie o S. Vilinském, např. Sergij Vilinskij an der Masaryk-Universität in Brünn: Fakten und Zusammenhänge. Wiener Slavistisches Jahrbuch, Bd. 42, 1996, s. 223–230. Významné osobnosti naší univerzity. Zakladatel literárněvědné rusistiky na Masarykově univerzitě (Sergij Grigorovič Vilinskij, 1876–1950). Universitas 1/2000, s. 36–38. Dva moravští slavisté: Alois Augustin Vrzal a Sergij Grigorovič Vilinskij. Slavia Occidentalis, t. 57, Poznaň 2000, s. 219–233. Изменение темы и метода – Сергей Вилинский в Университете им. Масарика. Русский язык как инославянский (<http://www.slavistickodrustvo.org.rs/izdanja/RJKI.htm>), выпуск IV, Современное изучение русского языка и русской культуры в инославянском окружении. Славистическое общество Сербии, Београд 2012, s. 7–19. ISSN 1821-3146.

Skvělá ruská bohemistka Ljudmila Norajlovna Budagovová ukazuje na máchovskou linii v českém poetismu a surrealismu jako autochtonní pramen literární avantgardy. Je to zjevné, ale i v jiných literaturách máme tyto domácí prameny; stačí si přečíst, na koho surrealisté odkazují jako na své předchůdce ve svých manifestech nebo i mimo ně (u nás na Máchu, zejména na prózu Krkonošská pouť, jiní na Wiliama Blakea, Edwarda Younga za jeho *Night Thoughts on Life, Death and Immortality*, v německé na tzv. romantiku, na Novalise, ale i Achima von Arnima (uvědomme si třeba, co z němčiny překládal český surrealistický básník a výtvarník Ladislav Novák, 1925–1999 – Mužíček z mandragory, čes. výbor z Achima von Arnima, Odeon 1973). Její studie tedy ukazuje opět na prameny a spřaženost literárních řad. Závěr její studie nese vážnost takřka biblickou a pro naši vědu závaznou: «...возвращаться к прошлому важно не только для определения истоков и корней современных литературных явлений, но и для более глубокого и объективного восприятия классики, которая не выцветает, не меркнет с течением лет, а продолжает жить, поворачиваясь к реципиентам новыми сторонами и раскрывая неведомые прежде достоинства». (s. 354). Metodologických závěrů netřeba, ony jsou již dávno obsaženy v sovětské tzv. literárně funkční škole (историко-функциональная школа) 80. let 20. století spojované zvláště s N. Ošmakovem.² Další práce druhého oddílu mají parciálnější ráz (srbská hagiografie); G. Iljinová a N. Starikovová se zabývají jihoslovanskými literaturami (říkají jim „югославянские литературы“ – na rozdíl od „югославские“ nebo „южнославянские“ – upřímně řečeno, příliš tomu nerozumím).

Zásadní význam má studie L. Sazonovové o genezi Rifmologionu Simeona Polockého (Samuila Gavriloviče Petrovského-Sitjanoviče, 1629–1680) z hlediska textologie. Na základě jedné zachované verze s poznámkami autora a Silvestra Medveděva, autorka dokazuje, že Simeon redigoval své texty průběžně, tedy i Rifmologion, přičemž nám dostupná verze vlastně manifestuje autorskou poslední vůli, tedy vydání poslední ruky. Ani práce Anny Šenkenové o lyricce Maxima Bogdanoviče není – zejména pro moderní bělorusistiku – nedůležitá. Studie známé slovakistky Ljudmily Širokovové, která probírá panoráma od socialistického realismu k postmoderně na základě srovnání ruské a slovenské literatury druhé poloviny 20. století, je sice zajímavá, ale podle mého názoru příliš poplatná konjunkturálním názorům některých literárněvědných koryfeů, jež nám sugerují svou verzi, dnes již značně omšelou; kromě toho nelze slovenskou literaturu ani tohoto období brát izolovaně od české, to by nebylo historické a bylo by to také izolacionistické, „laboratorní“; stejně jako čeština je kontextem moderní slovenštiny, je tomu tak

² Литературные произведения в движении эпох. Ред. Н. В. Осьмаков. «Наука», Москва 1979. Русская литература в историко-функциональном освещении. Ред. Н. В. Осьмаков. «Наука», Москва 1979. Н. В. Осьмаков: Психологическое направление в русском литературоведении. Д. Н. Овсяннико-Куликовский. «Просвещение», Москва 1981.

Recenze

i v literatuře, aniž by to nějak snižovalo estetickou úroveň nebo původnost slovenské literatury; naopak ukazuje na její plasticitu a schopnost kreativní absorpce podnětů. Socialistický realismus přitom nemusí být jen objektem postmodernistického intertextu, v podstatě travestijního rázu, ale také odrazovým můstkem nové poetiky v některých neokonzervativních dílech, jichž je v Rusku mnoho, stejně jako na Slovensku, o nichž se tu však nepíše.

Třetí folkloristický oddíl zahajuje studií o východoslovanských zaklínáních (proti kousnutí hadem) Taťajána Agankinová. Olga Bělovovová se zabývá folklórními narativy z pohraničí a enkláv, o démonologii zase píše Ljudmila Vinogradovová. Biblí a její podobou v triviální literatuře (brakové, rus. „лубочная библия“) se zabývá Aleksandra Pletněvová. Andrej Toporkov zajímavě píše o syžetu o Jegorii Chrabrém na širším slovanské bázi.

Právě studie z posledního oddílu z dějin ruské slavistiky jsou výmluvným zrcadlem současné mezinárodní slavistiky. Ljudmila Laptěvová analyzuje sjezd ruských slavistů z roku 1903, jehož se zúčastnilo 100 lidí, tehdejších skutečných špiček. I když, jak konstatuje možná s povzdechem, ale neoprávněným, «съезд не обладал административной властью... Но его решения отражали насущные потребности науки». Šlo zejména o vytvoření slovanské encyklopedie (v letech 1908–1921 vyšlo devět dílů). To, že se mnohé plány nezdařily, byla spíše vina bouřlivých událostí, jež následovaly: tři revoluce, první světová a občanská válka a nástup režimu, který k slavistice zaujímal ambivalentní postoje. To ukazuje jak studie Konstantina Nikiforova o 65 letech vývoje historické slavistiky v Institutu slavistiky v Moskvě, tak Michaila Robinsona o pražském sjezdu slovanských filologů (nesprávně jej nazývá slavistů, což neodpovídá historické skutečnosti) v roce 1929 a o sovětské účasti. Není zde místa zabývat se detaily a jistě by bylo možné na pozadí znalostí a studia Sborníku prací I. sjezdu slovanských filologů v Praze 1929³ o leccčems i polemizovat, ale důležité je něco zcela jiného. Na sjezdu nebyl výkvět sovětské slavistiky, ale nadirigovaní aparátníci, lidé spíše než vědci ideologové sovětského režimu tvořící tzv. delegaci, vlastně ambasadoři vlády, státu, nikoli velvyslanci vědy. Bohužel další vývoj takto vzniknuvší mezinárodní slavistiky po druhé světové válce se odvíjel takto: podle sovětského vzoru se sjezdů ze socialistických zemí nezúčastňovali vědci, ale státní delegace, jinde se to dělo jinak. Mám zkušenosti z období před rokem 1989 i po něm. U nás bylo úsilí z 90. let 20. století, zejména od roku 1998 do roku 2003, aby tomu bylo jinak, poraženo, i když náběhy k novým poměrům byly zakotveny i v dobových usneseních za vedení zvěčnělého Slavomíra Wollmana, např. vytvoření nezávislé stavovské České asociace slavistů, jež byla založena v jiné situaci až v roce 2004. Netřeba odmítat státní podporu vědy, spíše naopak, ale jinak třeba udržovat, zvláště ve vědě,

³ Sborník prací I. sjezdu slovanských filologů v Praze 1929. Svazek II. Přednášky. Uspořádali Jiří Horák, Matyáš Murko, Miloš Weingart a Stanislav Petíra, Praha 1932.

odstup od státu, jistou formu autonomie. To platí stejnou měrou i dnes: příklady ICCEES nebo jiných profesních stavovských vědeckých organizací dokládají, že – aniž se vzdávají ekonomické podpory státu i soukromých subjektů, naopak jsou v tom velmi úspěšné – ponechávají si badatelskou autonomii a hlavně svobodu. Té je vždy třeba jako soli: aby všechna jednání byla otevřená a přístupná a aby se tu kádralo jen na základě vědecké potence, nikoli podle vztahových nebo jiných kódů. To je bolest současné mezinárodní slavistiky a Mezinárodního komitétu slavistů. Bádání probíhá i bez těchto organizačních forem, ale přece jen komunikace je nutná, ale komunikace otevřená, jež nevylučuje nikoho, neostrakizuje, při vší polemčnosti je přátelská, kolegiální, nebuduje umělé frontové linie. Dnešní věda obecně a slavistika také bohužel už dlouho kopíruje zlořády současné politiky, především vytváření zájmových skupin, když to formulujeme eufemisticky, jež usilují o moc ve vědě.

Poslední čtvrtý oddíl „referátů ruské delegace“ tak zrcadlí problémy celé mezinárodní slavistiky, zejména její podoby ztělesněné v současných sjezdech/kongresech a MKS, i problematiku „referátů delegací“ jako takových.

Lze mít také za pochybné, že v sjezdových sbornících, tedy i v tomto, jsou skutečně představeni všichni špičkoví literární vědci a lingvisté, nebo že jsou to jenom titi. Lze namítnout, že do dvou svazků by se ze širé Rusi všichni skvělí filologové nevešli, ale i to je možné zařadit jinak, např. střídáním nebo vydáním celé série ze sdružených prostředků. Ale ruské problémy jsou ničím ve srovnání s problémy malých zemí, kde tolik renomovaných slavistů není. O to zjevnější je ostrakizace jedněch a mocenské protežování druhých na bázi nikoli vědecké, ale zcela jiné.

Poslední slavistický sjezd před druhou světovou válkou se měl konat v září 1939 v Bělehradě, ale ze známých důvodů se již uskutečnit nemohl. Srbové/Jugoslávci jeho připravené materiály před časem vydali v redakci dnes již zesnulého našeho přítele profesora Bogoljuba Stankoviće péčí Slavistické společnosti Srbska v Bělehradě (úhrnem 785 stran, věnováno prvnímu předsedovi Slavistické společnosti Srbska Aleksandrovi Beličovi).⁴ Kongres, který se měl odehrát pod záštitou následníka trůnu Pavla za účasti předsedy vlády a předsedy Skupštiny (parlamentu) a příslušných ministrů a rektorů univerzit v Bělehradě, Záhřebu a Lublani (jazykem oficiálního pozvání byla kromě srbochorvatštiny francouzština jako jazyk mezinárodní slavistiky), měl mít sekci lingvistickou, dějiny literatury, výuku slavistiky, balkanistickou a fonologickou. Již na tom je vidět převažující vědecký zájem, nezbytí místa didaktiky (zájem ministerstev osvěty) a novost a módnost fonologie. V každé sekci byly zveřejněny základní problémy (otázky) a odpovědi některých badatelů. Například v lingvistické sekci to byl problém rozpětí

⁴ Viz naše úvahy: Neuskutečněný sjezd slavistů jako nostalgie a podnět. Almanach Nitra 2009, Nitrianska odbočka Spolku slovenských spisovateľov, Nitra 2009, s. 268–269. Nad materiály sjezdu, který se nekonal. Slavica Litteraria 2009, č. 1, s. 171–172. ISSN 1212-1509.

Recenze

praslovanského období, praktické uplatnění srovnávací metody při studiu slovanských jazyků, její výhody a nevýhody, zda by měl etymologický slovník praslovanštiny zahrnovat také sémantiku v historickém pohledu, zprávu o významu a formě jazyka při studiu slovanské gramatiky, do jaké míry odpovídá sufixace praslovanštiny indoevropskému systému, najdeme zde i otázky směřující k všeobecné diskusi. Ze sféry dějin literatury, které formuloval Julius Heidenreich (později Dolanský), vyplývá, že se hledání společných znaků rodiny slovanských literatur mohlo omezit jen na některé skupiny. V diskusi najdeme zajímavé názory Franka Wollmana, Karla Treimera, Jiřího Horáka, Alberta Pražáka, Jana Mukařovského. I když se od těch časů mnoho změnilo, zůstávají tu stále přibližně tytéž otázky (např. důraz na areálovost). Potom následuje oddíl sdělení, resumé. Již na začátku vidíme, jaký zájem o slavistiku tehdy byl a v jak širokých souvislostech se chápala. Mezi jmény účastníků najdeme Vincence Lesného, Andrého Vaillanta, Alexandra Isačenka, Stanisława Kolbuszewského, Waleriana Kwiatkowského, A. Grigorjeva, Cvetana Todorova (snad otce slavného literárního teoretika, narozeného v roce předpokládaného konání sjezdu v roce 1939), A. Bema, Kirila Taranovského, Oswald Burghardta, A. Florovského, Jana Frčka, K. Górski, Z. Kalistu, B. Václavka, Fr. Franceva, N. van Wijka, také O. Hujera, ale i J. Hrabáka, K. Krejčího, E. Lo Gatta, V. Machka, V. Mathesia, J. Mukařovského, Matiju Murka, Antona Ocvirka, Stanislava Petíru, A. Pražáka, F. Kidriče, Milana Rešetara, M. Szykowského, V. Šmilauera, K. Taranovského, např. zmíněného Cvetana Todorova, jenž byl učitelem gymnázia v Sofii, B. Trnku, Pavla Trosta, B. Unbegaun, S. Urbańczyk, samozřejmě F. Wollmana, M. Vassmera, Bohuslava Havrána, Rudolfa Jagoditsche, Jevgenije Ljackého, Petra Struveho, Antonína Dostála, tehdy profesora v Prostějově, Pavla Eisnera, redaktora, Ernsta Fraenkla z Königsbergu, Gunnara Gunnarsona z Lundu, vše i s jejich adresami – je to perfektní přehled o těch, kteří něco znamenali a hlavně budou znamenat nejen ve slavistice, ale i ve filologii obecně. O žádných státních delegacích reprezentujících úzké skupinky slavistů tu nebyla řeč. A stavovská demokracie byla základním principem: žádní úředníci a politici neurčovali, kdo má jet a kdo nikoli, stát podporoval účast subvencemi (jistě nikoli vždy, podléhat iluzím o první nebo druhé republice či o Protektorátu Böhmen und Mähren netřeba), vedle univerzitních profesorů i vědu pěstující středoškolští.

Probírka dokumenty neuskutečněného sjezdu slavistů v Bělehradě roku 1939 ukazuje na to, že to byla už doba tranzitivní, pociťující nutnost změn nejen ve slavistice, ale ve filologických vědách obecně. Nešlo však jen o vnitřní metodologické posuny ve smyslu synchronního a funkčního bádání a strukturalismu, ale také ve smyslu společenské reflexe těchto jevů: směřování k praxi a ke studiu struktur je tu zjevné. Má tedy soupis materiálů i hodnotu pro jednotlivé obory, jejich dějiny, ale také jako impuls. Ukazuje na prestiž, kterou tehdy slavistika měla a již už nikdy od té doby nedosáhla – kongres byl podle toho svátkem

a významnou událostí pro všechny lingvisty, literární vědce, folkloristy, etnografy, přitahoval i středoškolské profesory, kteří vědecky pracovali a měli další ambice. Je to tedy svým způsobem i provokující výzva současné slavistice a jejím činitelům.

Vzhledem k tomu, že se příští kongres – po Minsku – bude konat právě a právem v Bělehradě, lze vyjádřit naději, že by se právě zde mohl odehrát důležitý zlom ve vývoji mezinárodní slavistiky a že by mohlo dojít k zásadní nápravě poměrů. Směřoval k tomu i editor zmíněného svazku i jeho kolegové.⁵ K tomu je nutné i ve vědě statečnosti a právě Srbové jí měli vždy dostatek.

Ivo Pospíšil

⁵ Např. v brněnském svazku Новая русистика 2012, supplementum Международная славистика в прошлом и настоящем: проблемы методологии и кризис организации. ISSN 1803-4950, a materiálech spojených se založením Mezinárodní asociace slavistů (MAS). Viz naši studii Международная ассоциация славистов и новые подходы в филологии. Новая русистика 2012, 2, s. 57–58. ISSN 1803-4950.